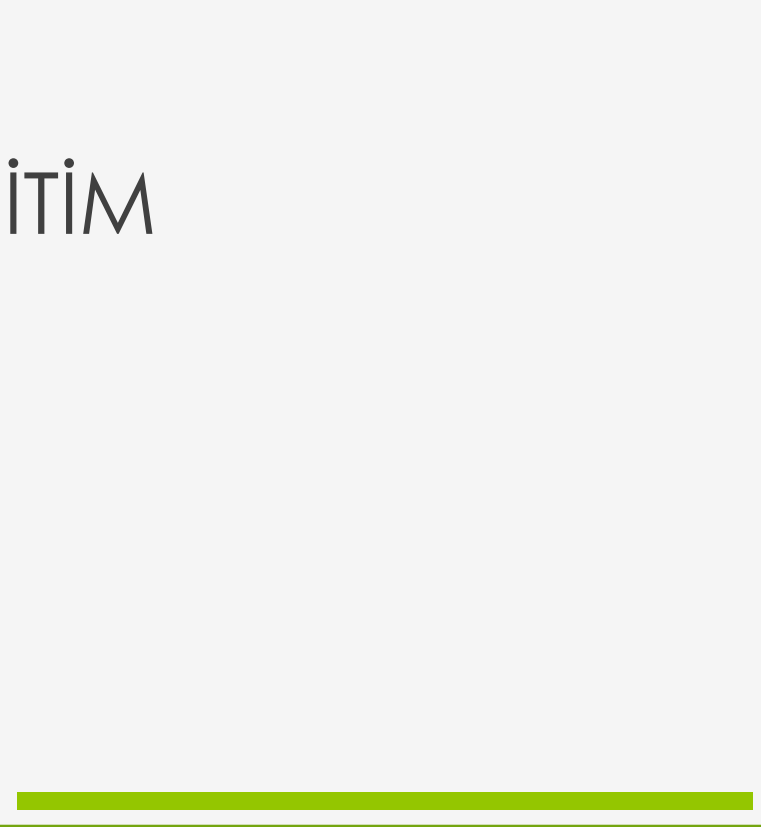

DEĞERLENDİRME VE BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI

Eğitsel Değerlendirme Basamakları

Öğrencilerin Değerlendirilmesi

1. Basamak:

İlk Belirleme

2. Basamak:

Gönderme Öncesi Süreç

3. Basamak:

Gönderme

4. Basamak:

Ayrıntılı Değerlendirme

5. Basamak:

Özel Eğitim Hizmetleri İçin Uygunluğuna Karar Verme

6. Basamak

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama

7. Basamak:

Değerlendirme

İlk Belirleme

- Sınıfında akademik ve sosyal yönden akranlarından farklı gereksinimleri olan, çeşitli uyarlamalara ve desteğe gereksinim duyan öğrencileri belirlemelidir.
- **Bilgi nasıl toplanacak?**
 - **İnformel Değerlendirme Araçları**
 - **Programaya dayalı değerlendirme**
 - **Kontrol listeleri**
 - **Çalışma örneği analizi**
 - **Tepki analizi**
 - **Hata analizi**
 - **Gözlem**

○ **Programa Dayalı Değerlendirme:**

○ Öğretmene:

- Öğrencinin becerilerdeki düzeyi hakkında bilgi verir
- Öğrencinin performansına göre programın düzenlenmesine yardımcı olur.
- Öğrencinin hangi becerilere ulaştığı ve hangi becerilerde desteğe ihtiyacı olduğu belirlemesini sağlar
- Öğrencinin ilerlemesini sürekli olarak değerlendirmesine olanak verir.

o Nasıl yaparım?

- o **Derse ilişkin becerileri listeleyin**
- o **Tüm önemli becerilerin listenizde yer aldığından emin olun**
- o **Beceriler kolaydan zora / zordan kolayla mantıklı sıra izlesin**
- o **Becerilere ilişkin amaçlarınızı yazın**
- o **Amaca yönelik test maddeleri hazırlayın**
- o **Değerlendirme aracını hazırlayın**
- o **Yer ve zamanı belirleyin**
- o **Uygulamayı yapın**

- **Aşağıdaki sorulara cevap vermek için çalışın:**
 - *Belirlenen becerilerde hangi öğrenciler yeterlidir?*
 - *Hangi öğrenciler öğretime başlamak için hazırlık becerilerine sahiptir?*
 - *Hangi öğrenciler hazırlık becerilerine sahip değildir?*
- **Öğretimden sonra aşağıdaki sorular**
 - *Hangi öğrenciler becerilerde yeterli ve yeni konuya hazır?*
 - *Hangi öğrenciler ek alıştırmalara ihtiyaç duyar?*
 - *Hangi öğrenciler yeniden öğretime ihtiyaç duymaktadır?*
 - *Hangi öğrenciler programda uyarlama yapmaya ihtiyaç duyar??*
- **Değerlendirmeyi diğer alanlarda yıl içerisinde tekrar uygulayın**

o **Kontrol listeleri:**

- o Programa dayalı olarak hazırlanabileceği gibi, bir gelişim alanına ya da bir beceriye yönelik olarak da hazırlanabilir

o **Çalışma örneği analizi:**

- o Sınıf içi yapılan çalışmaların değerlendirilmesi
 - o Yazılı sınavlar, ev ödevleri, kompozisyon vb.

*Öğretim stratejilerinin belirlenmesinde,

*gönderme öncesi bilginin toplanmasında,

*bireyselleştirilmiş eğitim programlarının

*hazırlanmasında ve değerlendirilmesinde kullanılır.

○ **Tepki analizi:**

- Öğrencilerin hem doğru, hem de yanlış tepkileri değerlendirilir.
- Doğru ve yanlış davranışların sıklığı, süresi ve oranı belirlenir
(Daha çok problem davranışlar için kullanılır)

○ **Hata Analizi:**

- Öğrencilerin çalışmalarındaki hatalar değerlendirilip, bu hatalardan anlamlı bir örüntü oluşturulmaya çalışılır
- **Sesli okuma, okuduğunu anlama, yazma ve matematik** becerilerinin değerlendirilmesinde kullanılan bir tekniktir.
- Hatalardan örüntü elde etmek için deneme sayılarının yeterli çoklukta olmasına dikkat edilmeli
- Dikkatsizlik ya da yanlış veya yetersiz yönerge sonucu oluşan hatalar analize dahil edilmez.

Hata Örüntüleri ve Örnekleri

- Harf ekleme
- Harf atlama
- Hece atlama
- Sözcük atlama
- Yerine harf koyma
- Harflerin ters çevrilmesi
- Harflerin pozisyon değiştirmesi
- Sözcüğün pozisyon değiştirmesi
- Sözcük ekleme
- Sözcüğü yanlış yazma
- İmla hataları

Örnek

sineama

sinma

sima

Dün (sinemaya) gittik.

sineme

dayı-bayı, bak-pak

far-fra, tabak-tabka

tak-kat, top-pot

Çiçekler (çok) güzel kokuyordu.

demet-dantet

büyük harf, nokta, virgül, ünlem, soru

işareti

o **Gözlem:**

- o Öğrencilerin performanslarını belirlemek amacıyla öğretmenler tarafından sıklıkla uygulanır.
- o Sistematik bir şekilde yapıldığında etkilidir.
- o Desteğe ihtiyacı olan öğrencilerin belirlenmesinde, öğretim programının takip edilmesinde, süreç sonunda çıktıları değerlendirmede etkilidir.

○ **Başka Hangi Bilgiler Toplanmalı?**

- Öğrencinin sağlık durumuna ilişkin bilgiler
- Öğrencinin ailesi hakkında bilgi

Gönderme Öncesi Süreç

- Gönderme öncesi süreç, akademik, duygusal ve davranışsal özellikleri yönünden akranları tarafından izlenen programı izlemekte güçlük çeken öğrencilerin değerlendirme için yönlendirilmelerinden önce çeşitli uyarlamalarla genel eğitim sınıflarında eğitilmelerini amaçlayan bir süreçtir.
- Bu süreç sınıf öğretmeni, aile, okul yöneticisi ve rehber öğretmenin katılımı ile gerçekleşir.

Gereksiz yere RAM değerlendirmesinin önüne geçer.

● Gönderme Öncesi Süreçte Neler Yapılmalıdır?:

- Gönderme öncesi sürecin ilk basamağı, öğretmenlerin ilk belirlemede elde ettikleri bilgilere göre özel gereksinimli olarak düşündükleri öğrencilere hangi davranışları kazandıracaklarına karar vermeleridir

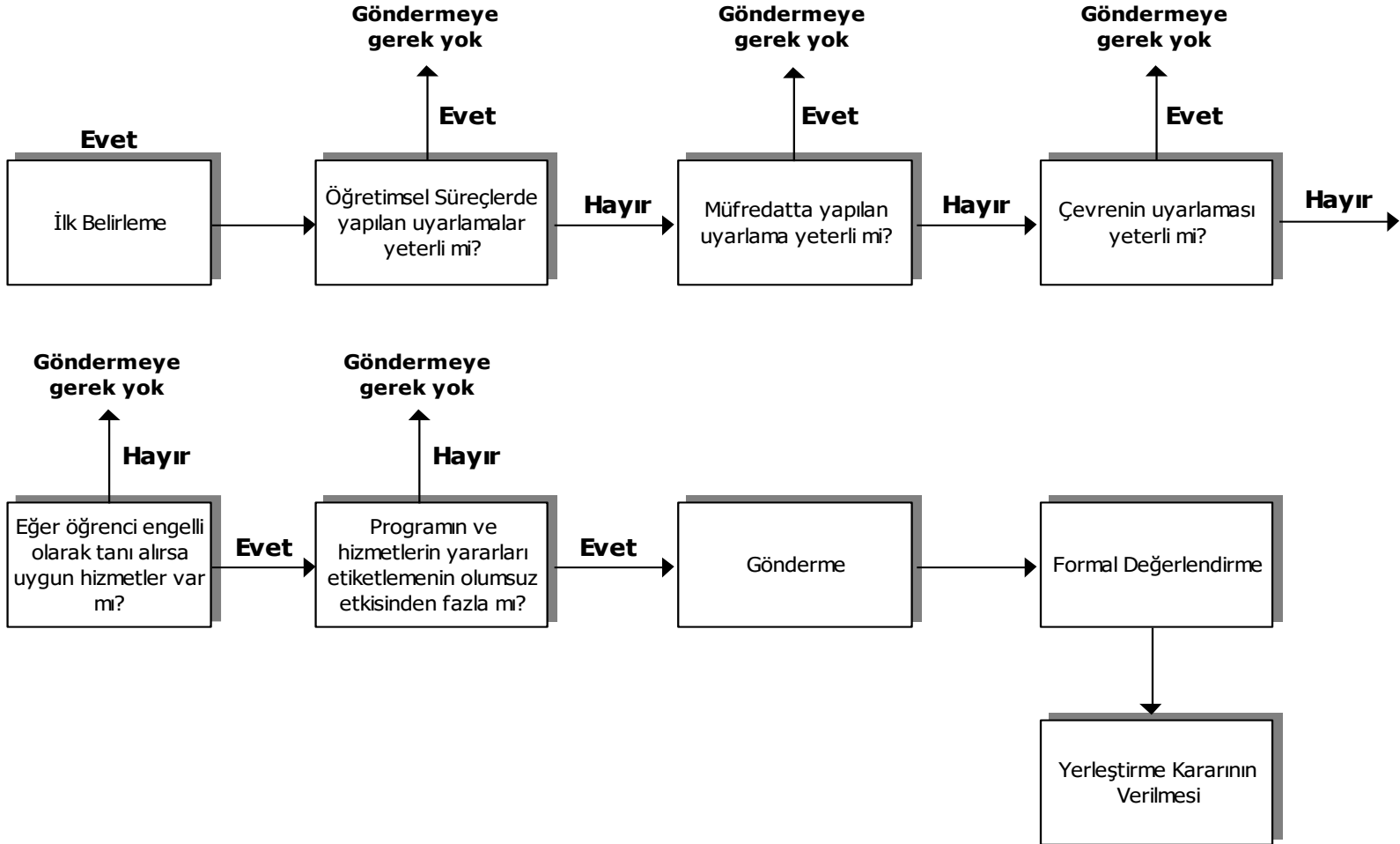
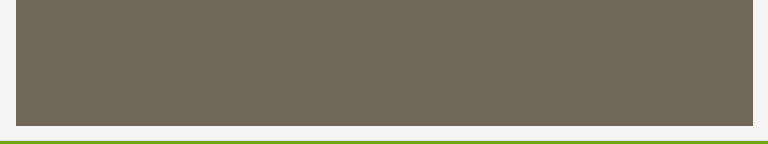
- Gönderme ncesi süreçte ikinci basamak, öğrenciye kazandırılması planlanan davranışlara ilişkin müdahalenin/uyarlamaların ne kadar süreyle uygulanacağına karar vermektir. Öğretmen kazandırmayı amaçladığı davranışlara ilişkin süreyi,
 - söz konusu davranışların ortalama bir ğrenci tarafından ne kadar sürede kazanıldığına,
 - bu davranışların kazanılması için öğrenciye ayıracağı zamana,
 - ailenin desteğini ne kadar sağlayacağına ve
 - sınıfta bulunan ğrenci sayısına göre belirlemelidir

- Bu süreçle, öğrencinin ayrıntılı değerlendirme için gereksiz yere Rehberlik Araştırma Merkezlerine gönderilmesi önlenmeye çalışılmakta ve daha sonra yaşanabilecek problemlerin çözümlenmesi hedeflenmektedir.

- Müdahale programının belirlenen süreyle uygulanmasının sonucunda öğrenci sınıftaki diğer öğrencilerin ulaştığı program amaçlarına ulaşırsa, izlemeye devam edilir ve müdahale programı sonlandırılır.
- Ancak müdahale sonucunda ortaya çıkan gelişme beklenenin altında ise;
- müdahale programı yeniden düzenlenir ve yeniden zaman belirlenir
- ya da
- öğrenci ayrıntılı değerlendirme için bağlı bulunan Rehberlik Araştırma Merkezine gönderilir.
- Tüm bu kararlarda aileye bilgi verilir, desteği istenir ya da onların istekleri karşılanmaya çalışılır

- Gönderme ncesi süreç müdahalesinde;
 - programda,
 - ğretimsel süreçlerde,
 - sınıf yönetiminde ve
 - sınıf çevresinin düzenlenmesinde uyarlamalar yapabilir

- Gönderme ncesi sürecin son basamağı değerlendirmedir.
- Değerlendirme basamağında, sınıf ğretmeni programda, ğretim süreçlerinde, sınıf yönetiminde ve çevrede yaptđđ uyarlamalarla hazırladığı müdahale programının, öğrencide istendik gelişme meydana getirip getirmediğini değerlendirir

Gönderme Süreci

- Gönderme süreci, gönderme öncesi süreçte özel gereksinimli olarak belirlenen bireylere yönelik uygulanan müdahale programının etkili olmadığı durumlarda başlatılan bir süreçtir.

● Gönderme Sürecinin Amacı:

- Gönderme sürecinin temel amacı, öğrencinin özel eğitim hizmetleri için uygun olup olmadığına karar vermektir.
- Bu süreçte, gönderme öncesinde ğrenci hakkında toplanan bilgiler, yapılan müdahaleler raporlaştırılır.
- Gönderme sürecinde raporlaştırma, öğrencinin kapsamlı değerlendirmesinde göz önünde bulundurulması gereken konulara ilişkin veri sağlamak amacını taşır.

- Gönderme raporunda bulunması gereken bilgiler:
 - Öğrenci hakkında sahip olunan endişelerin betimlenmesi,
 - Problemin ne zaman (gün ve zaman), nerede (rn. bahçede ya da sınıfta) ve hangi etkinlik sırasında (rn. kk grup çalışmasında ya da işbirliği etkinliklerinde) ortaya çıktığının yazılı açıklaması,

- Yapılan uyarlamaların, kullanılan stratejilerin ve problemi çözmek için uygulanan müdahalelerin yazılı kaydı,
- Müdahale programının oluşturulmasına yardım eden, uygulayan ve/veya müdahale planını izleyen bireylerin (örn. okuldaki uzman personel, yardımcı öğretmen, aile ve akran) isimleri,
- Başarıyla uygulanan ve başarısız olan müdahalelerin neler olduğunun yazılı açıklaması.

Ayrıntılı Değerlendirme Süreci

- Rehberlik Araştırma Merkezleri tarafından gerçekleştirilen ayrıntılı değerlendirme süreci, gönderme öncesinde uygulanan müdahale programında gelişme göstermeyen ya da beklenilenin altında gelişme gösteren öğrencinin çok yönlü değerlendirilmesi sürecidir.
- Ayrıntılı değerlendirme süreci bir ekip tarafından gerçekleştirilir.
- Ailenin de içinde bulunduğu ekip üyeleri, öğrenciyi kendi uzmanlık alanlarına göre değerlendirirler.

- Ayrıntılı değerlendirme s¼recinde, ¼đrenci hakkında ¼ok y¼nl¼ bilgi toplanmaya ¼alıřılır.
- Formal değerlendirme ara¼ları kullanılır.
- Daha ¼nce ilk belirleme aşamasında kullanılan informal değerlendirme ara¼ları (programa dayalı değerlendirme aracı, ¼alıřma ¼rneęi analizi, hata analizi ve g¼zlem) ile birlikte formal bilgi desteklenir.

- Ayrıntılı Değerlendirme Sürecinde Olası Kararlar:
 - Hiçbir özel eğitim desteğine gerek kalmadan tekrar aynı sınıfta eğitim görmesi kararı.
 - Kaynaştırma öğrencisi olarak genel eğitim sınıfında yani kendi sınıfında eğitim görmesi ve öğrenci için bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanması kararı.
 - Öğrencinin kendisiyle aynı engel grubundaki bireylerle birlikte özel eğitim okulunda/sınıfında hazırlanacak bireyselleştirilmiş eğitim programı doğrultusunda eğitimini sürdürmesi kararı şeklindedir.

◉ İNFORMAL DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ NEDİR?

- ◉ İnfomal değerlendirme yöntemleri eğitimsel hedeflerin oluşturulması için öğrencinin performans düzeyine ilişkin bilgi elde etmek üzere kullanılan yöntemlerdir.
- ◉ Öğrenciyi diğer öğrencilerle karşılaştırmaktan daha çok kendi içinde karşılaştırır ve bir becerideki ustalığını ölçer.

○ İnfomal Değerlendirme Araçları:

- Gözlem
- Görüşme
- Kontrol listeleri/ kaba değerlendirme araçları
- Envanterler
- Çalışma örneği analizi
- Hata analizi
- Ölçüt bağımlı testler
- Ev ödevleri, sınavlar ve sınıf içi çalışmalar
- TÜM BU ARAÇLAR GELİŐİMSEL SIRAYI YA DA MÜFREDATI TEMEL ALARAK HAZIRLANABİLİR

● İNFORMAL DEĞERLENDİRMENİN AVANTAJLARI NELERDİR:

- Öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkarır.
- Öğretim programının planlanmasını ve uygulanmasını kolaylaştırır.
- İlerlemenin gözlenmesine olanak sağlar
- Öğretmen yapımı ölçüt bağımlı testler müfredatla doğrudan bağlantı kurulmasını sağlar

- Puanlama, uygulama ve sonuçları raporlaştırmada gereken personel ve zamanlama konusunda diğer değerlendirme yöntemlerinden daha etkilidir.
- Öğretmenler tarafından etkili olarak uygulanabilir. Böylece değerlendirme sürecinde öğretmenler de rol almış olurlar.

● İNFORMAL DEĞERLENDİRMENİN DEZAVANTAJLARI NELERDİR:

- Öğretmen yapımı informal değerlendirme araçlarının hazırlanışı ve kullanılışı zaman alabilir.
- Bu araçların hazırlanması öğretmenin yeterliliği ile sınırlıdır.
- Öğretim programıyla paralellik sağlanamayabilir.

- Davranışsal beceriler ve düzeyleri iyi sıralanmamışsa program oluşturmaya kullanışlı veri sağlamazlar.
- Geçerlik-güvenirlik gibi teknik ölçütlere sahip olmadıkları için dikkatle oluşturulmazlarsa, program planlama ve belirli eğitim alanlarının tanımlanmasında yetersiz kalırlar

○ FORMAL DEĞERLENDİRME

- Norma dayalı değerlendirme
- Standart testlerle yapılan değerlendirme
- Sınıflama/ yetersizliğin derecesi
- Yerleştirme

+

informal bilgi

- Çocuğun performansını
 - Yaş, cinsiyet vb. özellikler yönünden benzer çocukların normları ile karşılaştırır.
 - Çocuğun norm grubu içindeki yeri belirlenir.
 - Çocuğun norm grubuna göre ortalama- ortalama altı ya da üstü olduğuna karar verilir.
 - Çocuğun farklı alanlardaki performansı karşılaştırılır. Güçlü-zayıf yönleri ile bir örüntü oluşur.

- Zeka testleri
- Genel yetenek testleri
- Standart başarı testleri
- Gelişim envanterleri

Formal Değerlendirme ve Avantajları:

- Benzer yaş grubu içinde çocuğun yeri belirlenir.
- Normlarının olması belirli yaşlar için ortalama ya da beklenen performansı gösterir.
- Çocuğun farklı testler ya da alanlardaki performansı elde edilir

- **Formal Değerlendirme ve Sınırlılıkları:**
 - Program hazırlamaya yardım etmez
 - Etiketleme

Formal Değerlendirme S¼recinde Yaşanan Sorunlar:

- Uygun aracın seğilememesinden kaynaklı sorunlar
- Test¼rden kaynaklanan sorunlar
- Değerlendirme yaklaşımından kaynaklanan sorunlar
- Seğilen ¼lçme aracının ¼zellięinden kaynaklanan sorunlar
- ¼lçme aracının uygulama, puanlama ve yorumlanmasına ilişkin sorunlar.

● **İNFORMAL DEĞERLENDİRMENİN FORMAL DEĞERLENDİRME DEN FARKI NEDİR?**

- Formal değerlendirilmede öğrenci performansı, bir norm grubuyla karşılaştırılır.
- İnfornal değerlendirilmede ise, öğrencinin performansı müfredatta yer alan konularla ya da belirli bir sınıfın davranış ölçütleriyle karşılaştırılır.

- İnfomal değerlendirme araçları standardize edilmemiştir ve geçerlik – güvenirlik gibi teknik verilere sahip değildirler.
- Formal değerlendirme araçları ise teknik ölçütlere sahiptirler.

- Formal değerlendirme araçlarında uygulama, puanlama, gereken zaman ve uygulayıcıların uyması gereken davranışlar belirlenmiştir.
- Ayrıca formal değerlendirme araçları teknik ve uygulamaya ilişkin bilgileri içeren el kitabına sahiptirler.
- İnfomal değerlendirme araçlarının önceden hazırlanmış el kitapları olmayabilir.

- Formal değerlendirme araçları genellikle daha geniş bir davranış örneklemiyle değerlendirme yaparken;
- İnfomal değerlendirme araçları bir müfredat alanı içinde yer alan alt becerileri yoğunlaşarak ayrıntıları ile tanımlarlar

○ Uygun araç seçiminde ölçütler:

- Amaca uygun
- Pratik ölçütleri
 - Testin uzunluğu
 - Uygulanış kolaylığı
 - Fiyatı
 - Başka formlarının olması
 - Ulaşma kolaylığı
- Teknik özellikleri
 - Geçerlik
 - Güvenirlik
 - Standardizasyon
 - Norm

Özel Eğitim Hizmetleri İçin Uygunluğuna Karar Verme

- Rehberlik Araştırma Merkezleri aracılığı ile yapılan ayrıntılı değerlendirme süreci sonunda öğrencinin özel eğitim hizmetleri için uygun olup olmadığına karar verilir.
- Bu değerlendirme sonucunda öğrenci için 3 farklı karar verilebilir. Bunlar:

● **BİR ÇOCUĞUN ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ İÇİN UYGUNLUĞUNA NASIL KARAR VERECEĞİZ?**

- Öğrenci engelli olarak tanılanmış olmalıdır.
- Yetersizlik çocuğun eğitsel potansiyeli üzerinde olumsuz etkiye yol açmalıdır.
- Öğrenci bu gereksinimlerini karşılamak için özel olarak düzenlenmiş programlara, hizmetlere gereksinim duymalıdır.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının Hazırlanması

- Özel gereksinimli öğrencinin, özel eğitim sınıfına, özel eğitim okullarına ya da genel eğitim sınıflarına yerleştirilmesiyle birlikte **Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)** hazırlanır.
- BEP öğrencinin ailesi ile uzmanların birlikte hazırladıkları yazılı bir dökümandır.

- Hedeflerin belirlenmesi, hedeflerin nerede, nasıl, kimler tarafından, hangi yöntemlerle ve ne kadar sürede kazandırılacağı belirtilir.
- Öğrencinin nereye ulaşacağını ve nasıl ulaşılacağını belirttiği bir yol haritasıdır.
- Yasal bir zorunluluktur.

○ BEP'in içeriği

- Öğrencinin varolan eğitsel performans düzeyinin ifadesi
 - *Yapabildikleri-yapamadıkları*
 - *Ölçülebilir, gözlenebilir ifadeler*
- Uzun dönemli hedefler
- Kısa dönemli hedefler
 - *Birey, davranış, koşul, ölçüt*

- Öğretim yöntemi ve materyaller
- Başlama ve bitiş tarihleri (kısa dönemli hedefler için)
- Değerlendirme yöntemleri
- Ek özel eğitim destek hizmetlerinin nerede, ne zaman, kimler tarafından ve ne kadar süreyle verileceği

Değerlendirme

- BEP hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığı
- BEP'teki hedeflerin ne ölçüde gerçekçi olduğu ve gerekirse değişmesi gerektiği
- Uygulayıcıların sorumluluklarını yerine getirip getirmediği kararının verilmesinde önemlidir.
- Her ne kadar yılda bir kez yapılması önerilse de süreç içerisinde ara değerlendirmeler yapılması daha etkili olur.
- Gözlem, yazılı ve sözlü sınavlar, çalışma örneği analizi gibi tekniklerle programa dayalı olarak yapılmalıdır.